

ถามมา - ตอบไป :

ถนนและสะพานที่ชื่อ “พระราม” ต้องตามด้วยเลขที่หรือลำดับที่

วีณา โรจนราชา *

สะพานพระราม ๖ เมื่อแรกสร้าง

ถาม ชื่อถนนกับสะพานที่มีคำว่า “พระราม” ต้องตามด้วยเลขที่หรือลำดับที่ เช่น ถนนพระราม ๔ หรือถนนพระรามที่ ๔ และสะพานก็เช่นกัน สะพานพระราม ๔ หรือ สะพานพระรามที่ ๔ อดีตเคยเห็นใช้ลำดับที่ แต่ปัจจุบันเกือบไม่เห็นหรือเกือบไม่ได้ยินแล้ว

ตอบ เรื่องชื่อถนนและสะพานที่มีคำว่า “พระราม” นำหน้า ควรตามด้วยเลขที่หรือลำดับที่นั้น เป็นพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในรัชกาลปัจจุบัน โดยครั้งรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามถนนบางสาย บางตอนในจังหวัดพระนคร ดังปรากฏใน “ประกาศกระทรวงนครบาล” ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๖ หน้า ๓๓/๕๑ - ๓๓/๕๔ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๒ ในบรรดานามถนนใหม่ ๑๔ ชื่อ มีที่ขึ้นต้นด้วย “พระราม” ๔ ชื่อ คือ

- ถนนพระรามที่ ๑** คือถนนประทุมวันเดิม ^๑ ตั้งแต่สะพานยศเส ถึงถนนราชดำริ
- ถนนพระรามที่ ๔** คือถนนหัวลำโพง (นอก) เดิม ตั้งแต่ถนนเจริญกรุงถึงถนนหลวงสุนทรโกษา ^๒
- ถนนพระรามที่ ๕** คือถนนลกเดิม ตั้งแต่ถนนลูกหลวงถึงถนนเตชะวนิช
- ถนนพระรามที่ ๖** คือถนนประทีปทอง (เดิม) ^๓

* นักอักษรศาสตร์เชี่ยวชาญ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

^๑ ชื่อเป็นทางการว่า สะพานกษัตริย์ศึก

^๒ ปัจจุบันชื่อถนนสุนทรโกษา

^๓ ตั้งแต่ถนนเพชรบุรีเลียบบคลองประปาถึงบางซื่อ บางแห่งเรียกบรรทัดทอง แต่มีใช้ถนนบรรทัดทองในปัจจุบัน

แผนที่บริเวณกรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๔๕๗

การเปลี่ยนนามถนนแต่ละสาย โดยใช้พระนามของพระมหากษัตริย์ล้วนมีเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์พระองค์นั้นทั้งสิ้น

ถนนพระรามที่ ๑ เป็นเส้นทางที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ครั้งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเสด็จกลับจากราชการทัพเมืองเขมรมาปราบจลาจลกรุงธนบุรี ผ่านจุดที่เป็นสะพานกษัตริย์ศึกเมื่อถึงวัดสะแกทรงพักทำพิธีสะหรานา จึงโปรดให้เปลี่ยนนามวัดเป็นวัดสระเกศ

ถนนพระรามที่ ๔ เป็นถนนที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โปรดให้ขุดคลองลัดจากคลองผดุงกรุงเกษมตรงไปถึงคลองเตย และนำมาลุดดินมาทำเป็นถนน เรียกกันว่าถนนหัวลำโพงหรือถนนตรง ซึ่งต่อมาสร้างต่อถึงพระโขนง

ถนนพระรามที่ ๕ เกิดจากการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างพระราชวังดุสิต เป็นที่แปรพระราชฐาน จึงโปรดให้ตัดถนนสายนี้ขยายเมืองออกไปทางเหนือ ขนานกับคลองเปรมประชากร

ถนนพระรามที่ ๖ เป็นถนนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ปรับปรุงเป็นเส้นทางไปโรงกรองน้ำประปาสามเสน เพื่อต่อไปยังสะพานพระราม ๖

แต่สำหรับชื่อสะพานนั้น สะพานแรกที่ชื่อ “พระราม” คือ **สะพานพระราม ๖** ซึ่งเป็นสะพานที่เริ่มโครงการมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ สร้างเสร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ในพระราชพิธีเปิดสะพาน พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัคร

โยธิน ขณะดำรงพระอิสริยยศ พลเอก พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม และผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง ได้กราบบังคมทูลรายงานว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมนามาภิไธยเฉลิมนามสะพานนี้ไว้ตั้งแต่เริ่มการก่อสร้างว่า “สะพานพระราม ๖”

ถึงรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามถนนและสะพานที่ขึ้นต้นด้วย “พระราม” อีกหลายแห่ง โดยโปรดเกล้าฯ ให้เป็นไปตามพระราชนิยมในรัชกาลที่ ๖

ส่วนที่เป็นนามถนนมี **ถนนพระรามที่ ๒** **ถนนพระรามที่ ๓** แต่ถนนที่ผ่านซอยเข้าวัดพระราม ๙ นั้น พระราชทานนามว่า **ถนนพระราม ๙** โดยไม่มีคำว่า “ที่”

ในส่วนที่เป็นนามสะพาน จะเป็นสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ยกเว้น สะพานกรุงเทพฯ และสะพานกรุงธน สะพานที่ใช้ “พระราม” นำหน้าเรียงลำดับตามเวลาที่เปิดใช้มี **สะพานพระราม ๙** **สะพานพระราม ๗** **สะพานพระราม ๓** **สะพานพระราม ๕** **สะพานพระราม ๘** และ**สะพานพระราม ๔**

จึงสรุปได้ว่า ชื่อถนนที่ขึ้นต้นด้วย “พระราม” ใช้แบบลำดับที่คือมีคำว่า “ที่” ก่อนตัวเลข ยกเว้นถนนพระราม ๙ ส่วนสะพานที่มีชื่อขึ้นต้นด้วย “พระราม” ใช้แบบเลขที่คือ ต่อด้วยตัวเลขเลย โดยไม่มีคำว่า “ที่” อย่างไรก็ตามในภาษาอังกฤษใช้เป็นลำดับที่คือ แสดงด้วยตัวเลขโรมันทั้งสิ้น เช่น RAMA IV Bridge Thanon. RAMA IV

บรรณานุกรม

- จารุภัทร วิมุตเสรษฐ์. **สะพานข้ามเจ้าพระยา**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, ๒๕๕๓.
“ประกาศกระทรวงนครบาล”. **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๖**. หน้า ๓๓/๕๑ – ๓๓/๕๔. วันที่ ๒๒
กุมภาพันธ์ ๒๔๖๒.
- แผนที่กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๔๓๑ – ๒๔๓๔**. (กองทัพบกจัดพิมพ์ขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายเนื่องในโอกาส
เฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐).
- สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, คณะอนุกรรมการจัดทำเอกสารและบทความสดุดีบุคคล
สำคัญ. **พระบรมราชวงศ์จักรีกับกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด,
๒๕๓๗.